

Karşılaştırmalı Eğitim Alanında 15 Yılda Yapılan Çalışmaların Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi¹

Yrd. Doç. Dr. Saadet KURU ÇETİN²

Safiye Pınar KORKMAZ³

Nazlı Sıla ÖNER⁴

Geliş Tarihi: 30.11.2017

Kabul Tarihi: 29.12.2017

Yayın Tarihi: 31.12.2017

Özet

Bu çalışmanın amacı 15 yılda Türkiye’de karşılaştırmalı eğitim üzerine gerçekleştirilen makale ve tezleri farklı değişkenler açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda 15 yılda ulusal ve uluslararası dergilerde ve lisansüstü eğitim tezlerinin başlığında ve de anahtar sözcüklerinde karşılaştırmalı eğitim terimi geçen 128 makale ve 173 tez incelenmiştir. Veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi gerçekleştirilirken (a) Yayın yılı ve öğrenim düzeyi (sadece tezler için), (b) Yaklaşım, (c) Karşılaştırma yapılan alanlar ve (d) Karşılaştırma yapılan ülkeler olmak üzere beş farklı değişken belirlenerek çalışma yapılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, 2009 yılına kadar karşılaştırmalı eğitim alanında çok fazla çalışma yapılmadığı görülmektedir. 2010, 2012, 2014, 2015 yıllarında tez çalışmalarının fazlaştığı görülmektedir. Karşılaştırma yapılan ülkelere bakıldığında daha çok İngiltere ve Almanya ile Türkiye karşılaştırmaları yapılmıştır. Desen ve yaklaşımlara göre ise toplamda 50 makale ve 1 tezde yaklaşım ve desen tanımlamaların yapılmadığı görülmektedir. Ayrıca birçok tez ve makalenin yöntem kısmında eksiklikler bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Eğitim bilimleri, içerik analizi, karşılaştırmalı eğitim, tezler, makale

Examination of the Last Fifteen Years Studies in the Comparative Education Area in Terms of Different Variables

Abstract

The purpose of this study is to examine articles and theses that are about comparative education, conducted in 15 years and in Turkey in terms of different variables. For this purpose; 128 articles which were published in last 15 years in national or international journals and 173 thesis having the term of comparative education in their titles or key words are examined. Data were analyzed with content analysis. During the content analysis; the study was conducted as determining five different variable as; (a) publishing year and education level (just for thesis), (b) approach, (c) pattern, (d) the countries that were compared. It can be seen that until 2009, there have been just few studies about comparative education. At most, in 2010, 2012, 2014, 2015 thesis studies were increased. According to the countries that comparison were made, at most England and Germany with Turkey comparisons were made. According to patterns and approaches, in total 50 articles' and 1 thesis' patterns and approaches were not determined. Moreover, according to the examination, alot of thesis and articles were short in method part.

Key words: Educational sciences, comparative education, content analysis, thesis, article

¹ Bu çalışma 2. Uluslararası Çağdaş Eğitim Araştırmaları Kongresinde Sözlü Bildiri Olarak Sunuşmuştur.

² Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi; skuru@mu.edu.tr

³ MEB Öğretmen; pınar-korkmaz48@hotmail.com

⁴ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi; nazlisilaoner@gmail.com

GİRİŞ

Bireylerin, ihtiyaçlarının çeşitlendiği ve sosyal gereksinimlerinin farklılaştığı bir zaman diliminde yaşamaktayız. Bu sosyal ve kültürel ihtiyaçlar beraberinde, yeni yaşam biçimleri ve alışkanlıklarla dolu bir yaşam şekli sunmaktadır. Günümüzde çok hızlı meydana gelen değişme ve gelişmelere uyum sağlayabilmek ancak eğitim ile mümkün olacaktır. Bu değişmeler eğitiminde değişmesine yol açmaktadır. Eğitimdeki bu değişmeleri her ülke kendi bakış açısı ile hızlı ya da yavaş şekilde izlemektedir. Bu durum tarihsel süreç içerisinde devamlı süre gelen bir konu olmuştur. Ülkelerdeki bu değişiklikleri ise takip etmek çok eski bir tarihi olan karşılaştırmalı eğitim ile mümkündür. Paris’den diğer kıta Avrupa’sına ve Amerika’ya yayılmış olan (Bray, Adamson ve Mason, 2014) karşılaştırmalı eğitim kavramı, tarihi itibarıyla oldukça genç bir çalışma alanıdır. Karşılaştırmalı eğitim kavramı ilk olarak 1817 yılında Marc-Antoine Jullien “Eğitim konusunda bir dizi sorular ve karşılaştırmalı eğitim konusunda bir çalışma taslağı” isimli kitabında görülmektedir. Marc-Antoine Jullien’un aynı zamanda “Karşılaştırmalı eğitimin babası” olarak da anılmaktadır (Berrio, 1997 Akt. Bray, 2003). Karşılaştırmalı eğitim, eğitsel olguları inceleyen, kültürel, ekonomik, politik ve toplumsal ilişkileri irdeleyen, eğitime ilişkin sorunları çözmeyi amaçlayan bir alandır.

Karşılaştırmalı eğitim terimi 19 yüzyılda kullanılmaya başlanmıştır fakat bu terimin bir disiplin olarak görülmesi II. Dünya savaşından sonra olmuştur. Bu zamana kadar karşılaştırmalı eğitim için çok fazla tanım yapılmıştır. Karşılaştırmalı eğitim, toplumlar arasındaki mevcut eğitim sorunlarını saptayan ve bu sorunların nedenlerine değinen ve yorumlayan bir araştırma alanıdır (Neff, Lauwerys ve Varış, 1979). King (1979 akt. Erdoğan, 2003) daha farklı bir bakış açısı ile karşılaştırmalı eğitimin dünyadaki eğitim sorunlarının benzerliğini ortaya çıkardığına değinmekle birlikte bu sorunların farklı ülkelerde farklı şekilde meydana gelebileceğine ve bu nedenle bu sorunların çözüm yollarının da farklılık gösterebileceğine değinmiştir. Türkoğlu’na (1985:18) göre ise karşılaştırmalı eğitim, farklı kültür ve ülkelerde birden fazla eğitim sisteminin benzerlikleri ve farklılıklarını tanımlamaya yardım eden, benzer görünen olguları açıklayan ve insanları eğitime teklifleri getiren bir disiplin olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıda verilen ifadelerde karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının farklı kültürlerin ve farklı eğitim sistemlerinin tanınmasını ve karşılaştırılmasını sağladığı, küreselleşmeyi desteklediği ve tüm ülkelere yönelik uluslararası bir eğitim anlayışının doğmasını sağladığı görülmektedir (Ada ve Baysal, 2008). Tanımları daha iyi açıklamak için karşılaştırmalı eğitimin ne amaçla yapıldığına da bakmak faydalı olacaktır. Daha ayrıntılı bakacak olursak; Karşılaştırmalı eğitimin üç önemli rolü şu şekilde ifade edilebilir (Alexander, Broadfoot ve Phillips; 1999: 21):

- I. Farklı ülkelerdeki eğitim etkileri konusunda uluslararası tutarlı veriler sağlamak.
- II. Eğitimsel uygulama etkilerinin içsel dinamikleriyle ilgili olay incelemeleri sunmak ve belirli ortamlardaki bu etkilerin nasıl etki ettiğini araştırmak.
- III. Herhangi bir eğitimsel uygulamanın altında yatan temel ve değişmez varsayımları sorgulamak.

Bu rollere bakıldığında; karşılaştırmalı eğitimin hem ülkelerde var olan eğitim sistemini sorguladığı hem de bu eğitim sistemlerinin oluşmasında içsel etkileri gözler önüne aldığı söylenebilir. Ayrıca karşılaştırmalı eğitim, eğitim sistemlerinin ülkeden ülkeye kaçınılmaz farklılıklar gösterebileceğini de vurgulamaktadır.

Karşılaştırmalı eğitimin tarihsel sürecine bakmamız, tarih içinde bulunan hem ülkelerin hem de eğitim sistemlerinin karşılaştırılmasında kullanılan ölçütlerin gelişimi ve değişimini görmemiz açısından önemli olabilir. Karşılaştırmalı eğitim terimi ilk kez 1817 yılında ortaya çıkmıştır. Ancak bu kavramın kökleri Eflatun’a kadar uzanmaktadır (Keskin, 2014). Eğitim sistemleri üzerine kapsamlı ilk karşılaştırmalı çalışma Marc-Antoine Jullien de Paris tarafından 1817 yılında yapılmış olmasına rağmen bu çalışma gizli kalmış ve ancak yirminci yüzyılda keşfedilmiştir (Hans, 2013: 1) 1843 yılında Horace Mann, altı aylık Avrupa ziyareti sonunda İngiltere, İskoçya, İrlanda, Fransa, Almanya ve Hollanda eğitim sistemlerini karşılaştırmıştır. Mann’ın çalışmasının eğitim değerlerini içeren ilk rapor olduğu söylenebilir. Mann çalışmasında okul örgütünü ve yönerge metotlarını karşılaştırmıştır (Hans, 2013: 2).

Karşılaştırmalı eğitim sadece eğitim sistemlerini bugünkü durumlarıyla tanımlayan bir disiplin değildir. Karşılaştırmalı eğitim, eğitim sistemlerinin bazılarının niçin gelişmiş, bazılarının neden geride kaldığı, bazı sistemlerin neden siyasal ideolojilerin baskısı altında ezildiği ve bazılarının ise neden ve nasıl özgürleştiğini anlamaya yardımcı olmaya çalışır (Cramer ve Browne, 1982). Bu anlamda karşılaştırmalı

eğitim, kuru bir sistem kopyacılığı değildir. Karşılaştırmalı eğitim, farklı ülkelerdeki sorunların benzerliğini ortaya koymakla birlikte bu sorunların farklı ülkelerde farklı şekilde meydana gelebileceğini, çözüm yollarının da farklı olabileceğini gösteren bir eğitim alanı olduğu anlaşılmaktadır. Erdoğan'a (2003) göre karşılaştırmalı eğitim çalışmaları yapan ülkeler geleceğini tayin etmede önemli adım atmaktadırlar. Karşılaştırmalı eğitim sistemi, yabancı eğitim sistemlerini derinlemesine anlamaya katkıda bulunarak yöneticilere, politikacılara ya da kısaca ülkemizin karar vericilerine yardımcı olabileceği görülmektedir. Aynı zamanda karşılaştırmalı eğitim çalışmaları kendi dinamiklerini barındıran bir çalışma alanıdır. Karşılaştırmalı eğitim yöntemlerine bakıldığında yedi tane temel yöntem olduğunu görülmektedir. Farklı yöntemlerin kullanılması ülkeler ve sistemler arasındaki farklardan ve aynı zamanda ülkelerin farklı coğrafyalarda olmasından kaynaklanmaktadır.

Bu yöntemler; Julien, Tarihsel, İşlevsel Çözümleme, Sosyolojik Yöntem/Sorun İnceleme, Analitik, Nicel/İstatiksel ve Bray-Thomas'tır. *Julien yönteminde* temel amaç, yapılacak karşılaştırma ile her ülkenin eğitim kurumlarının güçlü ve zayıf yanlarını görmeleri, eksiklerin giderilmesi ve yeniliklerin geliştirilmesine dönük önlemlerin alınmasıdır. Julien bunun yapılabilmesi için bir anket hazırlamıştır. Julien'in hazırladığı anketteki sorular yaşadığı çağın özelliklerini ve kendi kişisel yaşantılarını yansıtmaya rağmen günümüzde hala güncellenerek kullanılmaktadır (Yüksel ve Sağlam, 2012: 27-30). Julien'in uyguladığı anketin günümüzde hala kullanılıyor olması, objektif ve kapsamlı olmasından kaynaklanmaktadır. *Tarihsel yöntemde* eğitimin olabildiğince kapsamlı olduğunu, yalnızca basamaklarla ifade edilemeyeceğini, eğitimi etkileyen birçok etken olduğunu, bu nedenle bunların da incelenmesi gerektiği bakış açısı ile çalışmalar yapılır (Aynal, 2012: 217). Tarihsel yöntem, eğitim sistemlerinin gelişmelerinin yıllara göre nasıl şekillendiğini, bu değişimin nedenlerini ortaya koymaya çalışır. *İşlevsel çözümleme yöntemi* özellikle 1960 ve 1970li yıllarda kullanılmakla beraber eğitim sistemlerinin ülkeye ve topluma olan katkılarını açıklamaya çalışır (Aynal, 2012: 217). Dördüncü olarak, *sosyolojik yöntem/sorun inceleme yönteminde* temel amaç eğitsel bir sorunun diğer ülkelerin eğitim sistemlerindeki görünüşünü, gelişmesini ve sonuçlarını birlikte ele alınıp incelemektedir. Beşinci yöntem olan *analitik yöntemde*, eğitim bileşenlerinin rollerine dikkat çekilir ve bu bileşenler arasındaki ilişkiler açıklanmaya çalışır (Phillips ve Schweisfurth; 2006: 104). *Nicel-istatiksel yöntemde* eğitim basamaklarındaki öğrenci sayıları, başarılı ve başarısız öğrenci sayıları, öğretmen sayısı, öğretmen maaşları vb. veriler toplanmaktadır. Bu toplanan veriler farklı ülkelerdeki eşdeğer verilerle karşılaştırılmakta ve ülkenin karşılaştırılan alandaki ilerleme düzeyine ilişkin bir sonuca varılmaktadır (Demir, 2017). Son olarak *Bray ve Thomas yöntemi*, karşılaştırmalı çalışmalarda incelenen konuların bir dökümü sayılabilecek, küp şekliyle betimlenen ve alana büyük katkılar getirmiş, birçok uzman tarafından da referans alınmış bir yöntemdir. Bray ve Thomas yönteminde karşımıza çıkan küp, karşılaştırmalı eğitimin üç boyutunu (Coğrafik/Bölgesel Boyut, Demografik Boyut, Eğitim ve Toplum Görünüşü) değişik değişkenlerle sınıflar. Genel olarak söylemek gerekirse, yedi farklı yöntem olmasına karşın, bu yöntemlerin hepsinin bir diğerinin eksik yönünü tamamladığı, bu yöntemlerin araştırma türüne ve yapısına göre sentezlenerek daha kapsamlı ve geçerli çalışmalar elde edilebileceği düşünülmektedir. Sonuç olarak; karşılaştırmalı eğitime genel olarak bakıldığında, tarihsel süreci çok eskilere dayanan, fakat hala gelişen ve gelişmeye devam edecek olan bir alan olduğu söylenebilir.

Karşılaştırmalı eğitim araştırmalarının kendine özgü yöntemlerinin yanında, kendine özgü yaklaşımları da bulunmaktadır (Ergün, 1985). Karşılaştırmalı eğitim araştırmalarında kullanılan yaklaşımları genel olarak, yatay, dikey, problem çözme, örnek olay, tanımlayıcı, açıklayıcı ve değerlendirici yaklaşımlar olarak sınıflayabiliriz (Delibaş, 2007). *Yatay yaklaşımda*, eğitim sistemleri ayrı ayrı ve birlikte araştırmanın yapıldığı döneme ait tüm unsurlar karşılaştırılarak incelenir. *Dikey yaklaşımda*, eğitim sisteminin tarihsel gelişimi izlenir. Araştırmacı, tarihsel gelişimini izlediği eğitim sistemi ile ilgili bazı tahminler yapar (Türkoğlu, 1998). *Problem çözme yaklaşımda* ise, araştırma yapılmak istenen eğitim sisteminde bir sorun bulunur. Araştırmacı bu soruna çözüm bulmak amacıyla eğitim sistemini sistematik bir biçimde analiz eder. *Örnek olay yaklaşımda* ise ülkelerin eğitim deneyimleri incelenir (Saraçoğlu, 1992). *Tanımlayıcı yaklaşımda* iki ya da daha fazla eğitim sisteminin konusu ile ilgili literatür incelenir ve bu incelemenin ardından eğitim sistemleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırılır. *Açıklayıcı yaklaşımda* ise eğitimde ortaya çıkan olayların nedenleri araştırılır ve gelecekteki ilerlemeler için birtakım ön çalışmalar yapılır (Ültanır, 2000).

Bu bağlamdan bakıldığında karşılaştırmalı eğitim sistemlerinin her ülke için olduğu kadar Türkiye için de önemli olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle son yıllarda Türkiye'den diğer ülkelere, diğer ülkelere de Türkiye'ye, ebeveynlerinin işleri ve benzeri nedenler dolayısıyla, çeşitli kademelerde öğrencilerin gidip

gelmekte olduğu bilinmektedir. Yurt dışında eğitime dahil olmuş ve sonra Türkiye’de eğitimine devam etmekte olan kişilerin veya çocuklarının deneyimlerinin eğitim sistemlerine faydalı olacağı aşikardır. Bu çalışmada karşılaştırmalı eğitim alanında yapılmış çalışmalara betimsel bir bakış hedeflenmiştir. Türkiye’de karşılaştırmalı eğitim konusunda yapılan içerik analizi çalışmalarının sayıca azlığı da bu çalışmanın gerekliliğini artırmıştır. Bununla birlikte karşılaştırmalı eğitim konusundan yayımlanan kaynaklar ve bu kaynakların içerikleri sistematik olarak bir araya getirerek önemli bir bilgi birikimi oluşturmak hedeflenmiştir.

Amaç

Bu çalışmada, 2001-2016 yılları arasında Türkiye’de karşılaştırmalı eğitim alanında ulusal ve uluslararası dergiler ve lisansüstü eğitim tezlerinde yayımlanan ve araştırmacılar tarafından ulaşılan çalışmaların farklı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç çerçevesinde araştırma sürecinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Tezlerin ve makalelerin öğrenim düzeylerine ve yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Tezlerin ve makalelerin karşılaştırmalı eğitim yaklaşımlarına göre dağılımı nasıldır?
3. Tezlerin ve makalelerin karşılaştırma yapılan alanlara göre dağılımı nasıldır?
4. Tezlerin ve makalelerin karşılaştırma yapılan ülkelere göre dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

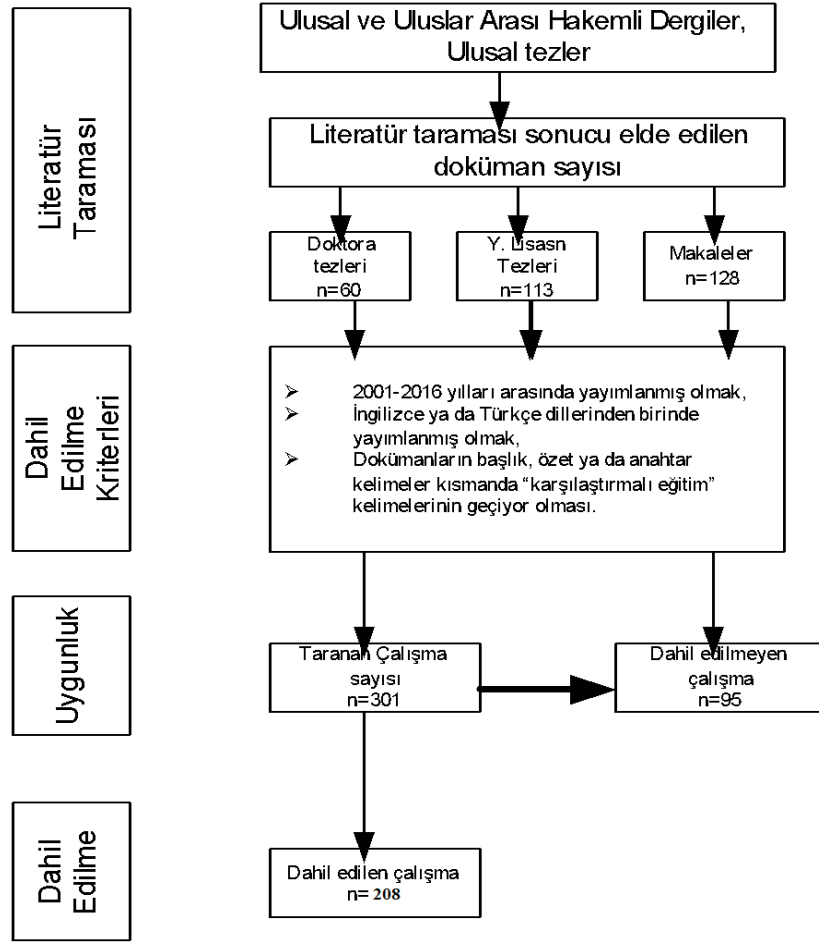
Çalışmanın amacı karşılaştırmalı eğitim alanında yapılan çalışmaları yayın yılı ve öğrenim düzeyi, yaklaşım, karşılaştırma yapılan alan ve karşılaştırma yapılan ülke değişkenleri açısından inceleyerek gelecekte yapılacak olan çalışmalara yol göstermektir. Çalışma nitel yaklaşımda ve veri toplama tekniği olarak doküman analizi kullanılarak yapılmıştır. Çalışmanın veri analizinde ise içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi araştırmada kullanılacak olan materyallerin (sözel, yazılı ve diğer materyaller) sistematik bir şekilde incelenmesi olarak tanımlanabilir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Suri ve Clarke, (2009) içerik analizinin önemini, “gelecekte yapılacak olan çalışmaların, uygulamaların, politikaların şekillendirilmesinde ve araştırılan konunun yaygınlaştırılmasında değerli bir role sahip olan araştırma sentezleri” şeklinde tanımlamaktadırlar. Bu çalışmada içerik analizinin kullanılmasındaki amaç belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmaların çeşitli değişkenlere göre incelenip konunun eğilimlerinin ve araştırmaların sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesidir (Şimşek ve Yıldırım, 2011).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, on beş yılda (2001-2016) ulusal ve uluslararası dergilerde ve tezlerde yayımlanan ve başlık kısmında ya da anahtar kelimeler “karşılaştırmalı eğitim” kavramı geçen 60 makale ve 148 (60 doktora tezi; 92 y. Lisans tezi) tezi ile sınırlıdır.

Veri Toplama Araçları

Makalelere ulaşırken üniversite kütüphanesi arama motoru, YÖK tez arama sayfası ve veri tabanları (ERIC, EBSCO, Google Akademik gibi) kullanılmıştır. Yüksek Öğretim Kurumu’nun tez arama motoru ve veri tabanlarının arama motorlarından aramalar başlık ve anahtar kelime kısımlarından kısıtlamalar yaparak oluşturulmuştur. Çalışmaların başlık ve anahtar kelimeler kısmında karşılaştırmalı eğitim terimi geçmeyen fakat içerik olarak karşılaştırmalı eğitim olabilecek makaleler ve bilimsel olmayan yayınlar kapsam dışarısında bırakılmıştır. Arama kısımlarına anahtar kelime olarak “karşılaştırmalı eğitim” ve “comparative education” terimleri yazılmıştır ve bulunan sonuçlar üç ayrı araştırmacı tarafından listelenmiştir. Arama motorlarından belirlenen kriterlere göre belirlenen tezler ve makalelerin çalışmaya dahil edilme süreci Şekil 1’de gösterilmiştir. Tezler ve makalelerin dahil edilme kriterleri şu şekildedir:

Şekil 1. Tezlerin ve Makalelerin içerik analizine dahil edilme sürecini gösteren akış diyagramı

- I. Makale ve tezlerin 2000-2016 yılları arasında yayımlanması
- II. Makale ve tezlerin Türkçe ya da İngilizce dillerinde yayımlanmış olması,
- III. Kitap değerlendirmesi, kitaplardan bölümler, konferans sunumu, çalışma özeti ve rapor olmaması
- IV. Makale ve tezlerin başlık ya da özet kısımlarında "karşılaştırmalı eğitim" ya da "comparative education" kelimelerinin geçmiş olması,
- V. Dergiler için ulusal dergilerde ya da uluslararası dergilerde yayımlanmış olması,

Çalışmada 2001-2016 yılları incelenmek istenmiştir. Bunun nedeni özellikle on beş yılda karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının hangi yönde ilerlediğidir. Her bir değişken için ayrı bir kod atanmış ve çalışmalar bu kodlara kaydedilerek içerik oluşturulmuştur. Çalışmada ilk olarak yazar ya da yazar isimleri kodlanmış, daha sonra sıra ile araştırmanın ismi, yılı ve derginin adı kod edilmiştir. Daha sonra araştırmaların yöntemi, yaklaşımı, karşılaştırma yapılan ülkeler ve karşılaştırma yapılan alanlar kodlanmıştır. Sonuç olarak elde edilen 128 makale, 60 doktora tezi ve 113 yüksek lisans tezi incelenmiştir. Araştırmaya dahil edilen ve edilmeyen makale ve tezlerin sayıları Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya dâhil edilen ve edilmeyen makale ve tezlerin sayıları

	Dahil edilen yayın (n)	Dahil edilmeyen yayın (n)	Toplam Taranan Yayın (n)
Yüksek Lisans tezi	92	21	113
Doktora tezi	56	4	60
Makale	60	68	128

Verilerin Analizi

Veri toplama aşamasında araştırmaya dâhil edilen makaleler ve tezler çeşitli değişkenlere göre sınıflara ayrılmış ve değerlendirilmiştir. Bu değişkenler; (a) Yayın yılı ve öğrenim düzeyi (tezler için), (b) yaklaşım, (c) karşılaştırma yapılan alan ve (d) karşılaştırma yapılan ülkelerdir. Çalışmada incelenen her bir makale ve tez belirlenen değişkenlere göre kategorilere ayrılmış ve her bir kategori en küçük anlamlı parçalara göre kodlanmıştır.

Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenirliliği

Araştırmanın geçerliliği için iç geçerliliğe bakılmıştır. Nitel araştırmalarda iç geçerlik, tutarlılığın sağlanması olarak tanımlanmaktadır (Şencan, 2005). Bu araştırmada iç geçerlik, veri ve literatür taranması sırasında boyutlara ilişkin oluşturan değişkenlerin içsel homojenlik ve dışsal heterojenlik özelliklerine göre bir araya getirilmesi yolu ile sağlanmıştır. Çalışmada iç geçerliliği arttırmak için bulgular kısmında başlıklarının ve değişkenlerin birbirleri ile aynı özellik taşıması sağlanmıştır. Değişken seçiminin üç ayrı araştırmacı tarafından yapılması iç geçerliği ayrıca kuvvetlendirmiştir. Nitel araştırmalarda dış geçerlik bulgularının dış olaylara ya da ortamlara genellenmesidir (Neuman, 2010; Şencan, 2005). Bu çalışmada dış geçerliliğinin sağlanabilmesi amacı ile araştırmaya ait veri kaynakları, veri kaynaklarının toplanması, veri kaynaklarının değerlendirilmesi, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması aşamaları ayrıntılı olarak verilmiştir.

Ayrıca, iç güvenirlilik; araştırılan konunun farklı araştırmacılar tarafından aynı şekilde bulgulanırılmasıdır. Şimşek ve Yıldırım'a (2011) göre nitel araştırmalarda her bir araştırmacının olayları algılama ve yorumlama durumları farklı olabilir. Çalışmada iç güvenirliliğini arttırmak için araştırmacılar konu üzerinde uzun zaman çalışmışlardır. Bunun yanında işlem yapılırken üç araştırmacının belirlediği tema ve kategoriler için "görüş birliği" ve "görüş ayrılığı" olan konular tartışılarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ardından güvenirliliğin hesaplanması için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenirlilik formülü kullanılmıştır. Hesaplama sonucunda, çalışmanın güvenirliliği % 91,25 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman'a (1994) göre çalışmanın güvenirliliğinin %70'in üzerinde çıkması çalışmanın güvenilir sayılması için yeterli bir sonuçtur.

Çalışmanın dış güvenirliliğini sağlamak için araştırma boyunca kullanılan yöntem ve problem durumunun, verilerin nasıl kodlandığı, nasıl analiz edildiğinin, çözümlenme ve yorumlama işlem süreçlerinin ayrıntılı olarak sunulması ile sağlanmıştır. Dış güvenirliliği ayrıntılı olarak tanımlamanın nedeni benzer araştırma yapmak isteyen araştırmacılara yol göstermektir.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, karşılaştırmalı eğitim terimi geçen 60 makale ve 148 tez yayın yılı ve öğrenim düzeyi, yaklaşım, karşılaştırma yapılan alan ve karşılaştırma yapılan ülke değişkenlerine göre dağılımları tablolar halinde sunulmuştur.

Tezlerin ve Makalelerin Öğrenim Düzeylerine ve Yıllara göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde yüksek lisans, doktora tezlerinin ve makalelerin yıllara göre dağılımı verilmiştir. Tablo 2’de görüldüğü gibi 2001-2016 yılları arasında araştırma kapsamında 56 doktora 92 yüksek lisans tezi 60 tane makale incelenmiştir.

Tabloya bakıldığında yüksek lisans tezlerinin ve makalelerin sayılarının genel olarak birbirine yakın olduğunu doktora tezlerinin de yaklaşık olarak bu sayıların yarısı kadar olduğu görülmektedir. Buna göre karşılaştırmalı eğitim alanındaki çalışmaların çoğunluğunun makalelerde yoğunlaştığı söylenebilir. Tablo 1’e bakıldığında 2005 yılında toplam 10 tezle önceki yıllara göre bir artış olduğu, sonrasında ise tekrar düşme ve yükselişler olduğu ancak en çok tez sayısına 24 tezle 2015 yılında ulaşıldığı söylenebilir. Bunun yanında, karşılaştırmalı eğitim alanındaki makalelerin 2010-2016 yılları arasında sayılarının, önceki yıllara göre önemli oranda arttığı görülmektedir. Son yıllarda makale ve tezlerde karşılaştırmalı eğitim ile ilgili çalışmaların artmasının sebebi internet ortamında kaynak erişiminin kolaylaşması olabilir.

Tablo-2. Tezlerin ve Makalelerin Yıllara ve Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımı

Yıllar	Makaleler (n)	Yüksek Lisans Tezi (n)	Doktora Tezi (n)	Toplam
2003	0	4	4	8
2004	1	2	2	5
2005	1	8	2	11
2006	0	2	1	3
2007	1	4	1	6
2008	4	7	0	11
2009	2	5	7	14
2010	3	13	10	26
2011	4	8	2	14
2012	7	12	7	24
2013	10	5	4	19
2014	8	8	9	25
2015	10	14	5	29
2016	9	-	2	11
Toplam	60	90	56	208

Tezlerin ve Makalelerin Karşılaştırmalı Yapılan Alanlara Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Yapılan literatür taraması sonucunda 2001-2016 yılları arasında karşılaştırmalı eğitim ile ilgili yapılan tezlerin ve makalelerin karşılaştırmalı yapılan alana göre dağılımı tablo-2’de görülmektedir. Tablo 3’de yer verildiği üzere tezler ve makaleler karşılaştırmalı yapılan alanlar bakımından okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, lisans, lisansüstü ve diğer olmak üzere gruplandırılmıştır. Tablo-2’ye göre, ilköğretim alanında yapılan tez sayısının yüksek lisans düzeyinde 20, doktora düzeyinde 7 olduğu görülmektedir. Bu alanda yapılan makale sayısının ise 5 olduğu; yüksek lisans ve doktora tezlerine göre daha az olduğu görülmektedir. Diğer eğitim kademeleriyle karşılaştırıldığında bu alanda bir yoğunlaşma olduğu söylenebilir. Bunun nedenlerinden birinin günümüz eğitim sisteminde hem ilköğretim hem de ortaokul kademelerinin ilköğretim altında toplanmış olması düşünülmektedir. Bununla birlikte ikinci sırada en çok tez sayısına sahip diğer konular kısmı, eğitim denetimi, eğitim ekonomisi gibi konuları kapsamaktadır. Bunların yanında, 2001-2016 yılları arasında öğretmen yetiştirme konusunu sadece makalelerin ele aldığı görülmektedir. Bu bulgular ileri ki dönemlerde karşılaştırmalı eğitim alanında araştırma yapacak olan araştırmacılar için bir öneri niteliği taşımaktadır denebilir.

Tablo 3. Tezler ve Makalelerin Karşılaştırma Yapılan Alanlara Göre Dağılımı

	Yüksek Lisans tezi	Doktora tezi	Makale
Genel eğitim sistemi	11	0	8
Öğretmen Yetiştirme	0	5	14
İlköğretim Programı	24	7	5
Ortaöğretim Programı	15	11	4
Lisans Programı	16	10	10
Lisan üstü Program	2	4	2
Eğitim Yönetimi ve Ekonomisi	2	0	3
Eğitim program	17	12	7
Pisa, Timss	5	5	7

Tezlerin ve Makalelerin Karşılaştırma Yapılan Ülkelere Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Çalışmada on beş yılda karşılaştırmalı eğitim alanında yapılan tezlerin ve makalelerin karşılaştırma yapılan ülkeye ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 4. Tezler ve Makalelerin Karşılaştırma Yapılan Ülkeye Göre Dağılımı

Ülkeler	Yüksek Lisans	Doktora	Makaleler
Almanya	16	8	9
Amerika Birleşik Devletleri	12	16	8
Arnavutluk	1	-	0
Avustralya	2	5	2
Avusturya	6	1	0
Azerbaycan	2	1	1
Belçika	2	1	0
Bulgaristan	2	2	0
Çin	3	1	3
Danimarka	1	1	3
Endonezya	1	-	2
Finlandiya	10	9	4
Fransa	9	6	4
Güney Afrika	0	0	1
Güney Kore	3	1	5
Hollanda	5	3	3
Irak	2	-	0
İngiltere	14	16	9
İran	1	-	0
İrlanda	6	1	1

Tablo 4. (Devamı) *Tezler ve Makalelerin Karşılaştırma Yapılan Ülkeye Göre Dağılımı*

Ülkeler	Yüksek Lisans	Doktora	Makaleler
İspanya	2	3	0
İsveç	1	1	1
İsviçre	-	1	1
İtalya	3	1	0
Japonya	2	3	6
Kanada	7	4	4
Kazakistan	2	-	2
Kırgızistan	-	1	0
KKTC	1	-	2
Kore	1	2	0
Kosova	2	-	0
Lüksemburg	1	-	0
Macaristan	-	1	0
Malezya	0	0	2
Mısır Arap Cumhuriyeti	-	1	0
Nijerya	2	-	0
Norveç	-	2	0
Pakistan	-	1	0
Polonya	1	1	1
Portekiz	1	1	0
Romanya	2	-	0
Romanya	1	-	1
Singapur	7	3	5
Suriye	1	-	0
Suudi Arabistan	1	-	0
Şili	-	1	0
Yeni Zelanda	3	-	2
Yunanistan	3	-	0

Buna göre, karşılaştırmalı eğitim alanında yapılan çalışmalar genellikle birden fazla ülkeyi kapsadığı için, hazırlanan tabloda ele alınan tezlerdeki toplam sayılar ülkelerin karşısına yazılmıştır ve bu nedenle bazı ülkelerin sayıları taranan makale ve tez sayılarına göre daha fazla çıkmıştır. Karşılaştırma yapılan ülkelere bakıldığında; ülkelerin çok çeşitlilik gösterdiği ancak bununla beraber karşılaştırma yapılan ülkelerin çoğunlukla Avrupa Birliği ülkelerinde yoğunlaştığı söylenebilir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne aday bir ülke olması bu durumu açıklamakta rol oynayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, Avrupa Birliği'ne ek olarak Amerika Birleşik Devletleri ile yapılan karşılaştırma çalışmaları yüksek lisans 12, doktora düzeyinde 16 ve makale olarak ise 8 olarak görülmektedir. Ayrıca; Amerika Birleşik Devletleri'nin karşılaştırma yapmak açısından; İngiltere'den sonra en çok tercih edilen ülke olduğu tablodan görülebilir.

Tezlerin Benimsenen Karşılaştırmalı Eğitim Yaklaşımlarına Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Bir araştırmanın en önemli kısımlarından biri yapılan çalışmanın desen kısmıdır. Bir çalışmanın desen kısmı doğru olarak yapılandırılmadığı zaman yapılan çalışma eksik olarak görülür (Robson, 2015). Bu nedenle çalışmaların desenleri dolaylı olarak yaklaşımları çalışmaların nasıl yapılandırıldığını gösterir.

Çalışmanın bu bölümünde karşılaştırmalı eğitim ile ilgili yapılan tezlerin ve makalelerin yaklaşımları incelenmiştir. Bunun nedeni karşılaştırmalı eğitim araştırmalarının desenlerinin ve yöntemlerinin diğer çalışmalardan farklı olmasıdır (Demir, 2017; Sel, 2004; Türkoğlu,1998).

Tablo 5. Tezlerin ve Makalelerin Benimsenen Karşılaştırmalı Eğitim Yaklaşımlarına Göre Dağılımı

	Yüksek tezi	Lisans	Doktora tezi	Makale
Erişimine izin verilmeyen tezler	28		20	0
Tanımlanmamış	0		1	50
Yatay, Örnek Olay	4		0	0
Problem İnceleme, Yatay, Tanımlayıcı	11		0	0
Bütüncül Çoklu Durum	10		2	0
Yatay, Tanımlayıcı, Değerlendirici	1		2	0
Yatay ve Kısmen Dikey	1		1	0
Yatay ve Dikey	19		14	2
Dikey	17		0	0
Yatay	1		14	8

Tablo 5'te görüldüğü gibi, 1 doktora tezi ve 50 makalede yaklaşım belirtilmemiştir. Bu sayılar tabloda çoğunluğu oluşturmaktadır. Bununla birlikte yatay, dikey ve bütüncül çoklu durum yaklaşımları hem tek olarak kullanılmış, hem de birden fazla yaklaşımın aynı araştırmada birlikte kullanıldığı görülmektedir. Bu durum çalışmanın niteliğini arttırmak açısından önemli bir yoldur. Yatay ve dikey yaklaşımların birlikte kullanımı yüksek lisans düzeyinde 9 tez, doktora düzeyinde 4 teze diğerlerine göre daha fazla görülmektedir. Makalelerde sadece dikey yaklaşımın hiç kullanılmadığı, 8 makalede yatay yaklaşımın kullanıldığı görülmektedir. Bunlara ek olarak problem inceleme, yatay ve tanımlayıcı yaklaşım birlikteliği ile 11 yüksek lisans tezi yapıldığı; yatay ve örnek olay yaklaşımları birlikteliği 4 yüksek lisans tezinde görülmektedir. Ancak bu yaklaşımların birlikteliğinin makalelerde hiç kullanılmadığı görülmektedir. Tezlerde ve makalelerde yaklaşımın genel olarak belirtilmemiş olması, bu tezleri ve makaleleri hazırlayan araştırmacıların ya bu konuda yeterince bilgi sahibi olmadığı ya da bu konuya yeterli özeni göstermedikleri şeklinde düşünebilir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Son yıllarda karşılaştırmalı eğitim alanını önemli kılan çok sayıda gelişme yaşanmıştır. Bunlardan bazıları internet aracılığı ile kaynak erişiminin kolaylaşması, uluslararası yapılan sınav (örn. Pisa Timss) sonuçlarının medyada yer alması, üniversite kütüphanelerinin uluslararası veri tabanlarına abone olması olarak sıralanabilir. Tüm bu gelişmelerin yanında Türkiye'nin eğitim alanından yapmaya çalıştığı değişimler araştırmacıları farklı ülkelerle Türkiye'nin eğitimini karşılaştırma yapmaya itmektedir. Bu çalışmada ise on beş yılda (2001-2016) Türkiye'de yapılan karşılaştırmalı eğitim tezleri ve makalelerinin çok boyutlu olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ulaşılan çalışmalarda eğitim düzeyi, yayın yılları, karşılaştırma yapılan ülkeler ve araştırma yaklaşımları detaylı olarak tablolar halinde gösterilmiştir.

Belirlenen kriterlere göre araştırmaya on beş yılda araştırmaya 92 yüksek lisans, 56 doktora tezi ve 60 makale dahil edilmiştir. Bu sayının karşılaştırmalı eğitim çalışmaları için yeterli olmadığı söylenebilir. Bunun nedeni, karşılaştırmalı eğitim sistemdeki aksaklık ve eksiklikleri gidermek için önemli ve gerekli olmasıdır. Bir sistem veya program hazırlarken eğitimde bulunan iyi örneklerden ya da benzer kültür ve geleneklere sahip olan ülkelere yaralanmak önemlidir. Ergün (1985) yaptığı çalışmada özellikle buna vurgu yapmaktadır. Bu yüzden karşılaştırmalı eğitim alanında daha çok akademik çalışmalar

yapılmalıdır.

Karşılaştırmalı eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımına bakacak olursak, 2009 yılına kadar karşılaştırmalı eğitim alanında çok fazla çalışma yapılmadığı görülmektedir. En çok 2010, 2012, 2014, 2015 yıllarında doktora ve yüksek lisans tez çalışmaları yapılmıştır. Bu sonuca göre son yıllara doğru yüksek lisan, doktora tezleri ve makale sayılarının arttığı görülmekle birlikte, 2016 yılında özellikle yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının sayısında keskin bir düşüş görülmektedir. Bununla birlikte yıllar geçtikçe makale sayısında belirgin bir artışın olduğu (örn. 2004, 2005, 2007, 1 makale; 2008, 4 makale; 2013, 10 makale) söylenebilir.

Karşılaştırmaya yapılan alanlara bakıldığında en çok karşılaştırma yapılan alanın ilköğretim düzeyi olduğu görülmektedir (örn. Tanriverdi ve Apak, 2010). Bunun sebebinin de ilkokul ve ortaokul kademelerinin ilköğretim başlığı altında toplanmış olduğu düşünülmektedir. Tatlı ve Adıgüzel (2012) yaptığı çalışmasında Türkiye’de yapılmış olan karşılaştırmalı eğitim tezlerinde en çok karşılaştırma yapılan eğitim düzeyini ilköğretim olarak belirlemiştir. Bununla birlikte eğitimin ilk aşamalarına odaklanmanın diğer düzeylerdeki sorunları azaltacağı düşüncesi de bu sonucun ortaya çıkmasını sağlamış olabilir. Bunun yanında daha özel alanlar olan denetim (örn. Demirkasımoğlu, 2011), öğretmen yetiştirme (Külekçi ve Bulut, 2010; Akgul, Cokamay ve Demir, 2016), eğitim ekonomisi (Aydın, Sarier ve Uysal, 2012) gibi alanlarda da çalışmalara rastlamak mümkündür.

Karşılaştırma yapılan ülkelere bakıldığında en çok İngiltere ve Almanya ile Türkiye’nin karşılaştırıldığı görülmektedir. Bunun nedeni İngiltere, Amerika, Fransa ve Almanya gelişmiş ülkelerdir ve eğitim seviyesi oldukça yüksek ülkeler olması olabilir. Bununla birlikte İngiltere ile Türkiye arasında olan imparatorluk mirası ve farklı bir vatandaşlık anlayışı mücadelesinde olan azınlıklara sahip olma gibi oldukça önemli ortak noktalar bulunmaktadır (Karakaya Polat ve Pratchett, 2014). Çalışmanın bu sonucu Karakaya Polat ve Pratchett (2014); Tatlı ve Adıgüzel (2012) ve Çubuklu, Yılmaz ve İnci (2016) yaptıkları çalışmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bu ülkelerden sonra karşılaştırmalı eğitimde en çok Türkiye ile karşılaştırılan ülkeler Finlandiya ve Singapur’dur. Uluslararası Öğrenci Başarı Belirleme Programı olan PISA’daki sıralamalarda bu iki ülke üst sıralarda yer almasıdır (Pisa, 2015) Örneğin Altıntaş ve Görgeç, (2014), Özmuş ve Kaya (2014) ve Korkmaz ve Şahin (2013) Türkiye ile bu ülkelerin karşılaştırma yapılmasının sebebinin bu şekilde açıklamışlardır. Bu sonuca paralel olarak Tatlı ve Adıgüzel’in (2012) araştırmasında da karşılaştırmalı eğitim tezlerinin çoğunlukla Avrupa Birliği ülkeleriyle yapıldığı, bunun önemli bir sebebinin de Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne aday bir ülke olması olduğunu savunmuşlardır. Fakat Asya ülkeleriyle karşılaştırmalar çok azdır ve hep belli ülkeler ile karşılaştırmalar yapılmıştır. Farklı eğitim sistemleri ve programlar görmek ve incelemek için daha fazla ülke ile karşılaştırma yapılması gerekmektedir. Bunun nedeni farklı ülkelerin farklı bakış açılarının olmasıdır.

Verilen tez ve makalelerin karşılaştırmalı eğitim yaklaşımlarına göre dağılımı incelendiğinde ise çok fazla tezde yaklaşım tanımlamaların ve buna paralel olarak hangi yaklaşım türü kullanıldığı verilmemiştir. Ayrıca çalışmaların yöntem kısmında eksiklikler bulunmaktadır. Bu tezler ve makalelerin alan yazın kısmında eksiklik olduğunun bir göstergesidir. Çünkü karşılaştırmalı eğitim çalışmaları planlanırken yaklaşımlar tanımlanmalı ve çalışmanın hangi yaklaşıma dayandırılarak yapıldığı belirtilmelidir. Tezlerde görülen başka bir sorun ise çalışmaların karşılaştırmalı eğitim yöntemlerine göre değil de nitel araştırma yöntemlerine dayandırılarak yapılmasıdır. Doküman analizi, içerik analizi, betimsel analiz gibi desen türleri nitel araştırma yöntemlerine aittir. Fakat karşılaştırmalı eğitim bir disiplindir ve kendine has yöntemleri bulunmaktadır. Karşılaştırmalı eğitim çalışmaları kendi desen ve yöntemlerine uygun olarak yapılmalıdır.

Sonuç olarak 20. yüzyılda hızla gelişen ve dünya eğitim sistemlerine yön veren önemli bir alan olan karşılaştırmalı eğitim, bir alan olarak tanımlanması her ne kadar yeni olmasa da, tarihsel olarak çok eskilere dayanmaktadır. Karşılaştırmalı eğitim üzerine gerçekleştirilen makale ve tez çalışmalarının sayısının artması, eğitimde karşılaşılan çıkan sorunların daha net görülmesine ve bu sorunların çözümleri için farklı bakış açılarının karşımıza çıkmasına yardımcı olmaktadır.

KAYNAKLAR

- Ada, S., ve Baysal, Z. N. (2008). Türkiye Ve Avrupa Birliği'ne Üye Bazı Ülkelerin Eğitim Yapıları Ve Yönetimleri Açısından Karşılaştırılması. *Avrupa Araştırmaları Dergisi*. 16:(1&2), 1-23.
- Alexander, R., Broadfoot, P., ve Phillips, D. (Eds.). (1999). Learning From Comparing: New Directions In Comparative Education Research: Volume 1: Contexts, Classrooms And Outcomes. Symposium Books Ltd.
- Altıntaş, S. ve Görgeç, İ. (2014). Türkiye ile Güney Kore'nin matematik öğretim programlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Nwsa-Education Sciences*.9:(2): 191-216.
- Akgül, G., Cokamay, G., & Demir, E. (2016). Predictors of Teacher Support: Turkey and Shanghai in the Programme for International Student Assessment, 2012. *Eurasian Journal of Educational Research*, 63, 115-132.
- Aydın, A., Sarier, Y., & Uysal, Ş. (2012). Sosyoekonomik ve sosyokültürel değişkenler açısından PISA matematik sonuçlarının karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 37(164).
- Aynal, S. (2012). *Karşılaştırmalı eğitim Kimliği*, (Ed: Aynal, S.), Karşılaştırmalı eğitim Yansımaları (217-231), Ankara: Pegem Akademi.
- Bray, M. (2003). Comparative education in the era of globalisation: evolution, missions and roles. *Policy Futures In Education*, 1(2), 209-224.
- Bray, M.; Adamson, B. ve Mason, M. (2014). Different Models, Different Emphases, Different Insights. In *Comparative Education Research* (pp. 417-436). Springer International Publishing.
- Cramer, J.F. ve G.S. Browne (1982). *Çağdaş Eğitim Milli Eğitim Sistemleri Üzerine Bir İnceleme*. (Çev. F. Oğuzkan) İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Çubukçu, Z., Yılmaz, B. Y. ve İnci, T. (2016). Karşılaştırmalı Eğitim Programları Araştırma Eğilimlerinin Belirlenmesi–Bir İçerik Analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(1), 446-468.
- Delibaş, H. (2007). *Türkiye, İngiltere, Almanya ve Finlandiya Biyoloji öğretmeni yetiştirme programlarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, G. T. (2017). 1918-1938 yılları arasında yayınlanan eğitim dergilerindeki karşılaştırmalı eğitim makaleleri. *Cumhuriyet International Journal Of Education*, 6(1), 15-25
- Demirkasımoğlu, N. (2011). Türk eğitim sisteminde bir alt sistem olan denetim sisteminin seçilmiş bazı ülkelerin denetim sistemleri ile karşılaştırılması, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23: (23), 23-48.
- Erdoğan, İ. (2003), Karşılaştırmalı eğitim: Türk Eğitim Bilimleri Çalışmaları İçinde Önemseniş Gereken Bir Alan, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1:(3), 265-282
- Ergün, M. (1985). Karşılaştırmalı eğitim. Malatya <http://mustafaergun.com.tr/wordpress/wp-content/uploads/2015/11/kegitim-1.pdf>. 20.05.2017 tarihinde ulaşılmıştır.
- Hans, N. (2013). *Comparative Education*(RLE Edu A) London: Routledge-Kegan Paul.
- Keskin, Ö. A. (2014).Dünyada karşılaştırmalı eğitim tarihi ve çalışmalarının gerekliliği. (pp. 63). 3. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu Bildiri Tam Metin Kitabı, 25-27 Haziran 2014, Sakarya
- Karakaya Polat, R. ve Pratchett, L. (2014). Citizenship In The Age Of The Internet: A Comparative Analysis Of Britain And Turkey. *Citizenship Studies*,18(1), 63-80.
- Korkmaz, C. ve Şahin, M. (2013). 2009 Pisa Başarılarına Göre Ülkelerin Genel Ve İnsani Gelişmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(22), 225-247.
- Külekçi, E., ve Bulut, L. (2010). Türkiye ve ABD'deki öğretmen yetiştirme sistemlerinin karşılaştırılması. (pp. 11-13) In *International Conference On New Trends In Education And Their*

Implications (İçerik).

- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: A Sourcebook*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Neff, K. A.; Lauwerys, J. A. ve Varış, F. (1979). *Mukayeseli Eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Neuman, W. L. (2010). *Toplumsal araştırma yöntemleri nitel ve nicel yaklaşımlar* (4. bs.). İstanbul: Yayın Odası.
- Phillips, D. ve Schweisfurth, M. (2006). *Comparative and International Education. An Introduction to Theory, Method And Practice*. London/Ny: Continuum International Publishing Group
- Özmuşul, M. & Kaya, A. (2014). Türkiye'nin Pisa 2009 ve 2012 sonuçlarına ilişkin karşılaştırmalı bir analiz. *Journal Of European Education*, 4(1), 23-40.
- Pisa (2015). Pisa Result in Focus. 05.05.2017 Tarihinde Ulaşılmıştır. <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf>.
- Robson, C. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Gerçek Dünya Araştırmaları* (Çev.:Şakir Çınkır ve Nihan Demirkasımoglu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Saraçoğlu, A.S. (1992). *Türk Ve Japon Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması*. İzmir: Ege Basımevi.
- Sel, V. G. (2004). Dünyada Ve Türkiye'de Karşılaştırmalı eğitim: Kavram, Kapsam Ve Eğilimler. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya
- Suri, H. & Clarke, D. (2009). Advancements in research synthesis methods: from a methodologically inclusive perspective. *Review Of Educational Research*, 79:(1), 395- 430.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlik*. Ankara: Seçkin.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tanrıverdi, B. ve Apak, Ö. (2010). Türkiye, Finlandiya ve İrlanda ilköğretim programlarının medya okur-yazarlığı eğitimi açısından karşılaştırılması. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10:(2), 1153-1213.
- Tatlı, S. ve Adıgüzel, O. C. (2012). Türkiye'deki lisansüstü karşılaştırmalı eğitim tezlerinin çok boyutlu bir incelemesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12:(1), 143-150.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *İçerik Analizi Ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Türkoğlu, A. (1985). *Fransa, İsveç Ve Romanya Eğitim Sistemleri*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Basımevi.
- Unesco (1955). *World Survey Of Education*: Paris.
- Ültanır, G. (2000). *Karşılaştırmalı eğitim Bilimi*, Ankara: Eylül Kitabevi.
- Yüksel, İ. ve Sağlam, M. (2012). Karşılaştırmalı eğitimde Araştırma Yaklaşımları, Yöntemleri Ve Türleri, (Ed: Aynal, S.), *Karşılaştırmalı eğitim Yansımaları*. (ss 35-36) (1. Baskı), Pegem Akademi: Ankara.